

Nr 2 2005
Årgång 22



MUSEITIDNINGEN

Medlemsblad för Råå museiförening



Blå Boden 1926. Målad 2005 av Eva-Lena Rausing.

Ordförande har ordet



Många besökare kom till vår utställning "Sjöfarten i Helsingborg". Foto Sven Wittgren.

Vår tidning

I detta nummer av vår museitidning vill vi ge vårt bidrag till designåret. Vi skildrar systrarna Sjöströms liv. Deras hem, Blå Boden, förknippas nog av många med mig med besöket av dåvarande kungen Gustav V. Maja Sjöström var den av systrarna som vi på Råå minns bäst trots att hon tillbringade mycket tid i Italien. En pittoresk färgklick när hon handlade på Svea på Kaptensgatan. Det är inte så många som är medvetna om att hon och hennes konstnärskap finns rikt representerat i Stockholms Stadshus. Maja Sjöström fanns förra året med i kvinnogrupperns utställning Fruntimmersaffärer på Råå.

Årets utställning

Sjöfarten i Helsingborg blev temat för årets utställning. Tack vare många personer som välvilligt ställt material till vårt förfogande blev det en väldigt fin utställning. Många vackra modeller, fina bilder, spännande föremål från fartygen, bildspel mm fanns utställda på loftet, och många kom, beundrade och mindes. I anslutning till utställningen har det tagits fram ett par filmer som vi visat i samband med temautställningar om Gorthons, Transmarin, SFL och Sundsbussarna. På Bryggan har vi visat fartygsporträtt, akvareller målade av Stig Åsberg.

Sommarens aktiviteter

Glädjande många har deltagit i våra olika aktiviteter. Vi hoppas att vi har skapat en tradition att göra nationaldagen till Museets dag. Motorerna har dunkat många gånger i sommar och lockat till sig besökare.

Gåva

Vi har under några år haft problem med golvet på Läget. Tack vare en generös gåva från Åke Winqvist på Lidingö planerar vi att göra vid golvet och lägga ett nåtat trägolv. Det kommer att bli jättebra! Vi har ett sådant golv fast i mycket mindre skala utanför styrhytten. Åke Winqvist härstammar från Råå och överlämnar denna gåva till minne av sin mormor och hennes föräldrar och av sina farföräldrar. Farfar var först segelmakare på Råå och sedan i Norra hamnen. Där övergick han efterhand från att tillverka segel till att sy presentningar till SJ.

Kommunbidrag

Kulturnämnden har beslutat att inte ge bidrag till drift av privata museer. Däremot kan man tänka sig att ge ett verksamhetsuppdrag. Vi har fått ett uppdrag för nämnden där vi tar på oss att guida skolklasser kostnadsfritt och göra ett ungdomsanpassat material med olika inriktningar till visningarna. Ersättningen för detta är 95 000 kr per år under två år. Kulturchecken ingår också i uppdraget

men ersätts efter hur många som valt att besöka vårt museum.

Höstens aktiviteter

Eftersom vi ska lägga om golvet kommer museet att stängas, när säsongen är slut. Vi kommer alltså inte att ha öppet under onsdagskvällarna. Tyvärr kommer vi inte heller att kunna hålla öppet på Annandag Jul. Denna trevliga tradition med glögg och Harry Perborns film om Råå får vila ett år. Men vi kommer igen och vi ser fram mot att hälsa alla välkomna till ett extrafint museum 1 maj 2006. Vi berättar mer i nästa nummer av tidningen.

Många hjälpande händer

Eftersom vi måste tömma Läget innan golvet kan slipas behövs många ”arbetande” medlemmar på museet under oktober månad. Om du har möjlighet att hjälpa till så ring Ragnar Thornberg 042-26 08 05 eller kom ner till museet.

Slutligen

Tack alla ni som har ställt upp så helhjärtat i olika sammanhang. Det är tack vare er som vi kan se tillbaka på ännu en framgångsrik säsong. Många besökare uttrycker sin uppskattning över vårt fina museum. Läs gärna i gästboken som finns på museet. Man blir så varm om hjärtat.

Marianne Wittgren

Råå Museiförenings styrelse

Efter årsmötet 17 mars 2005 har styrelsen följande utseende:

Marianne Wittgren, ordförande

Hans-Ingvar Green, vice ordförande

Eva Olsson, sekreterare

Bengt Magnemark, kassör

Ulf Bjernstål

Bengt Rådbrink

Gunilla Kittel

Hans Backe

Stina Norling

Walter Borg, suppleant

Ing-Britt Eriksson, suppleant

Systrarna Sjöström och Blå Boden

En affärsrörelse och dess ägare på Råå under tidigt 1900-tal



Blå Boden på 1930-talet. Del av vykort.

Under minskoltid – från första småskoledagen fram till studentexamen – passerade jag dagligen ett lågt litet hus där tre små svartklädda gummor ofta pysslade med sina blommor i den minimala trädgården. Att de tre små gummorna hade varit kända företagare som under många år dragit köpstarka kunder till vårt samhälle visste jag inte. De vuxna sade bara att de tillsammans med sin berömda syster hade ägt Blå Boden. Den berömda systemen bodde inte här utan i Rom men brukade tillbringa somrarna tillsammans med syskonen i Råå. Varför hon var berömd hade jag bara ett diffust begrepp om och funderade väl inte heller mycket på i barndomen. Men när jag många år senare själv bodde i Rom i en lägenhet på Svenska Institutet och i Amelie Posses bok

'Minnenas park' läste att det var den originella men synnerligen begåvade konstnärinnan Maja Sjöström som hade inrett den lägenheten reagerade jag: Var det inte 'den berömda' från Råå? Jag blev intresserad och började söka efter fler uppgifter om henne och systrarna, deras liv och verksamhet. Något hittade jag i arkiv och museer men inte mycket – tills jag en dag kom i kontakt med en släkting till de fyra systrarna, Märta Ryde. Jo, hon hade några brev, berättade hon. Vistämde träff. Istället för en handfull brev – som jag trodde att jag skulle läsa igenom på en eftermiddag – bars låda efter låda av intressanta epistlar in till mig plus informationen att en annan släkting hade lika mycket. Under ett helt år läste jag brev, ofta från tidiga morgonen till sena kväl-

len. Från Maja till systrarna och från systrarna till Maja.

Med tanke på det intresse som det alltid funnits på Råå för Blå Boden ägnar vi hela numret åt den och detta är bara en

bråkdel av vad materialet kan erbjuda. Samlingen ger stoff till många artiklar, småskrifter och böcker.

Tack Märta, Lena och Lennart Ryde för att vi har fått ta del av historien.

"Igår var jag vid Mors och Fars grav. Jag gick om Södregård. Allt stod i sin fägring. Lärkan och näktergalen tävlade med varandra. Häggen vid gavelrummet blommade rikligt. Jag ville så gärna bryta en kvist därav och sända till Dig men jag vågade inte. När jag gick hem genom allén kändes det alldeles rysligt, men jag tror ändå att jag kommer att göra det igen ty det är den vackraste platsen på jorden och nu är det blott minne alltsamman."

Så skrev den då 27-åriga Mathilda Sjöström på försommaren 1896 till sin äldre syster Sofia, sjuksköterska i Sollefteå. Södregård i Bårslöv var systrarnas hem där de med sina fem syskon hade tillbringat en

lycklig barndom. "Alldeles rysligt" kändes det för Mathilda när hon gick genom allén som hennes far en gång egenhändigt hade planterat. Hon gick inte längre hem till Södregård genom allén som hon alltid hade gjort utan bort därifrån till sitt nya hem. Främmande människor bodde nu på Södregård.

Båda föräldrarna hade dött 1894 och låg begravda på Bårslövs kyrkogård. Fadern hade lämnat så stora skulder efter sig att det blev syskonen övermäktigt att behålla gården. Efter ett års hårt arbete och stora ekonomiska svårigheter tvingades de att ge upp, lämna hemmet och söka sin försörjning på annat håll.



Södregård i Bårslöv, systrarnas föräldrahem. Privat foto.



Ovan från vänster: Alma, Mathilda och Sofia Sjöström som färdiga Sophiasystrar. Privata foton.

Syskonskaran på Södregård

Syskonskaran bestod av fyra systrar och tre bröder. De fyra systerarna startade så småningom Blå Bodén på Råå. Men innan vi berättar Blå Bodéns historia låt oss följa syskonen en bit genom livet. Först 1921 startade systerarna sin affärsrörelse. Då var de redan i övre medelåldern och hade alla ett långt yrkesverksamt liv bakom sig.

Alma och Mathilda - den äldsta och den yngsta - hade vid tiden för tragedin egentligen inte sett något annat av världen än livet på gården. De drabbades hårdast och kände sig totalt vilslna i tillvaron när föräldrarna hade dött och de var tvungna att lämna hemmet.

Sofia (född 1866) hade nyligen utbildat sig till sjuksköterska på det några år tidigare startade Sophiahemmet. Hon var sedan en tid anställd vid lasarettet i Sollefteå. Alma följde snart hennes yrkesval och efter några år och mycken vanda även Mathilda, lillasystern den ängsliga som aldrig trodde att



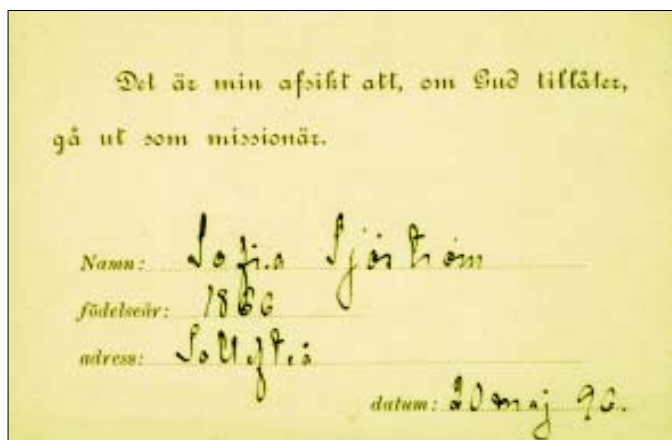
Sophiahemmet - där Alma, Sofia och Mathilda alla utbildade sig. Privat foto.

hon dög och som de andra syskonen ständigt var bekymrade för.

Maja (född 1868) blev den berömdaste av syskonen. Hon hade konstnärliga anlag, ritade och målade från tidiga barndomen. Redan i unga år bröt hon sig loss från hem-

met och mot faderns vilja för hon till Stockholm för att utbilda sig på Tekniska Skolan, det som senare blev Konstfack. Men Södregård var hennes trygga punkt i tillvaron och dit reste hon ofta på somrarna - om ekonomin så tillät - för att umgås med föräldrar

och syskon. Vid förra sekelskiftet var Maja det stora löftet inom svensk textilindustri. Hon var konstnärlig medarbetare på Handarbetets Vänner innan hon 1916 anställdes av Ragnar Östberg på hans arkitektkontor för att komponera textilierna till Stockholms Stads-hus. Då var hon redan känd och hade bland annat gjort kyrkotextilier - till exempel antependium till Storkyrkan i Stockholm, textilier till



Sofia hade egentligen velat bli missionär men skrinlade sina planer och tog i stället hand om Mathilda under hennes utbildningstid.



Maja Sjöström 1887. Foto W. Eurenus, Stockholm.

Mariakyrkan i Helsingborg. Så småningom ritade hon också antependium, baldakin och altarmatta till Helsingborgs krematorium. Hon hade också komponerat möbeltyger och vävnader till Grand Hotel i Stockholm och till Hallwylska Palatset. Hon hade deltagit i ett flertal utställningar runtom i Sverige och övriga Europa. När Stadshuset stod färdigt flyttade hon till Rom där hon levde resten av sitt liv - utom på somrarna som hon tillbringade hos sina systrar på Råå. Maja var en så rikt begåvad människa och levde ett så intressant liv att hon blir föremål för en egen biografi.

Av de tre bröderna var Johan (född 1871) den ende som fick ägna sig åt universitetsstudier. Han läste kemi i Lund och fick så småningom anställning vid Svenska Sockerfabriksaktiebolaget i Helsingborg och därefter i Ängelholm där han verkade som ingenjör till sin död 1937.

Johan var också den enda av syskonen som bildade familj. Under en kurs vid Braunschweigs Universitet träffade han Ida Barthel som han gifte sig med 1901. Ida och Johan fick två döttrar som båda efter långvariga och svåra lidanden dog i tuberkulos vid 18 års ålder - Else 1920 och Inga 1923.

Lars (född 1873) och lillebror Gustaf (född 1875) tog efter föräldrarnas död först över gården men emigrerade båda till Amerika när ekonomin inte längre gick ihop. De skaffade sig gemensamt en liten farm i Minnesota där Lars dog i

lunginflammation redan 1899 endast 26 år gammal.

Brevsamlingen

Sammanhållningen mellan syskonen var stark. Brev som skrevs dem emellan var legio. Tusentals av dem finns bevarade. En liten del av dem berättar Blå Bodens historia. Därtill kommer ytterligare månghundra brev till Maja från de nära vännerna: Carl och Olga Milles, Prins Wilhelm och Jeanne de Tramcourt, Kajsa och Einar Nerman, Ragnar Östberg, Hjalmar Wijk, Birgit Sparre, Amelie Posse för att nämna några.



Ofta fick föräldrar och syskon till namnsdagar, födelsedagar och helger av Maja (som egentligen var döpt till Maria) egenhändigt ritade kort. Här från hennes första ensamma nyår i Stockholm.

Sofia, Alma och Mathilda ägnade sig alla under cirka tjugofem år åt sina patienter - ofta som privatsköterskor - men även på sjukstugor, lasarett och "idiotanstalter". Beskrivningen av 1890-talets sjukvård vore i sig värd en hel skrift. Man förstår av breven att de var trötta och slitna. De hade under alla år längtat tillbaks till barndomens stränder vid Öresund, så när Maja föreslog dem en ny tillvaro som affärsidkerskor i Råå var de inte sena att anta utmaningen.

De skrev avskedsbrev till sina patienter, lämnade sitt hem i Stockholm och skaffade en kombinerad bostad och affärslokal på Kustgatan 6 i Råå.

Blå Boden

I slutet av november månad 1921 skriver Alma till Magistraten i Helsingborg: "Undertecknad ber härmed få anmäla att jag ämnar idka kontant-handel i Råå, Kustgatan 6, med diverse varor såsom spetsar, vitbroderier etc.... Ovan nämnda kontanthandel ämnar jag benämna med bomärket Blå Boden. Vörtnadsfullt Alma E. F. Sjöström."

Det är alltså enbart Alma som undertecknar affärsanmälan, men allt görs efter Majas anvisningar i brev från Stockholm. Det var tillräckligt att en person i en familj ansökte om handelsrättigheter. "Andra medlemmar av samma familj kunna likväl deltaga i försälj-

ningen eller vara delägare av affären enligt överenskommelse sinsemellan" hade man berättat för Maja på Stockholms rådhus.

Hon hämtade också myndighets- och konkursbevis till systrarna. Det var nödvändigt att sådana bifogades till ansökan.

Maja lovade också att sända "recept för notis i tidningen."

Idén till Blå Boden var också Majas. Ungdomens studieresor hade hon ofta förlagt till Italien och i två år bodde hon i Venedig för att där hos sidenväverierna `Bevilacqua` övervaka vävningen av stadshustextilierna. Så när det 1921 ordnades en italiensk konstindustriutställning i Stock-

holm blev Maja medlem av organisationskommittén. Det var då hon kom på idén att som hon säger "ge sina landsmän tillfälle att ständigt få tillgång till en sådan utställning - i förminskad skala - där de också för rimliga priser kunde inhandla konst och konstindustriprodukter från Italien."

Majatogen månads tjänstledighet från stadshusarbetet och reste till Rom för att välja varor till affären.

De tre nyblivna företagarna Alma, Sofia och Mathilda hade själva mycket att stå i hemma på Kustgatan i Råå för att få affären i ordning inför öppnandet. Bl.a. beskriver de detaljrikt i brev hur de själva omsorgsfullt gång på gång med blå färg bestroök bokstäverna BLÅ BODEN som snickaren hade gjort till dem och som skulle sättas upp ovanför affärens fönster.



Här på Kustgatan 6 (nuvarande Batteritorget 8) var Blå Bodens inrymd från starten i december 1921 tom vintern 1926.

Framför huset poserar Johanna Maria Leveau samt Berta och Alma Göransson. Privat foto.

Varför just Blå Bodens?

"Jag kläder Dig i den blåa färgen den går så bra till Ditt hjärtas gull..."
Så börjar en rörande liten dikt som den 85-åriga Maja en gång skrev till lillasyster Mathildas 84-årsdag. Alla systrarna älskade den blå färgen. Den går - om läsaren förlåter uttrycket - som en röd tråd genom deras tillvaro. Under de två år som Maja bodde i

Venedig för att övervaka vävningen av sina stadshustextilier tvingade hon gång på gång sidenväveriets färgare att ändra på färgbadet ända tills de fick fram den "rätta blå nordiska nyansen". Hon talar i lyriska ordalag om det blå ljuset över Roms campagna eller berättar hur hon på Spanska Trappan niger för nymånen under den djupt sammetsblå himmelen och önskar allt gott för sina älskade syskon. Hon beskriver en vacker försommardag "hur himmelen ligger som ett stort

MOSAIC MANUFACTURER
FINE ART DEALER
 Speciality in Cameos and Intaglios
 ANCIENT AND MODERN GEMS
SCARABS
 Monograms and Crests

BIJOUTERIE ETRUSQUE-ROMAIN
 Mosaïques, Camees, Bronzes
OBJETS D'ART
 CISELÈRES ARTISTIQUES

MAISON FONDÉE EN 1850

E. Tombini

ART JEWELLER

ROME

Piazza di Spagna 73.74.75 - Via dei Condotti 12

Signa Obs: Rest 40 Lines
 Maia Sjoosroem Piddargatan 28 Stockholm
 a/sainto

Hotel Bristol - Camera 21

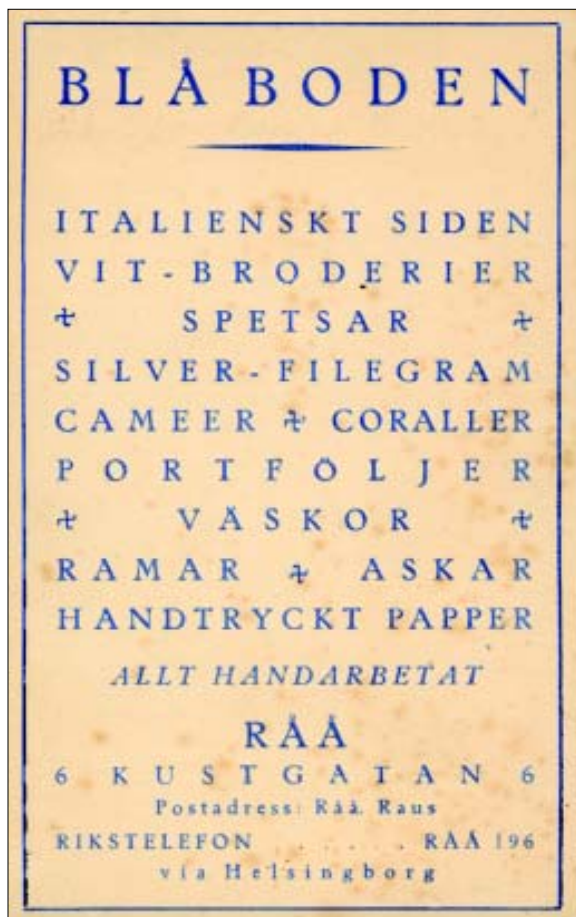
S.1113	cameo - Fortuna alata	beringna	240	100
S.1126	Parade & Tarche	gemma	280	115
S.1119	" - 3 pezzi	argentea	260	133
S.1100	" - Madonna	argentea	200	92
S.1178	" - barzo	argentea	300	120
S.1121	" - 2 pezzi alati	argentea	270	112
S.1235	" - Butta d'oro	oro	260	110

Spa montatura in oro per ciascuno di detti
 cammei ammorta a L. 140. Totale 700

64A	bracciale con corioli ovali	arabes	350	175	68
145	portabigarette tartaruga	oro	22	110	45
90	"	oro	24	120	50
71B	filo lapislazuli Wiggins	helshes	35	175	35
1a	gelo corallo	vit. akte	16	80	60
1a	"	vit. akte	22	110	66
39d	bottoni polsi madheroni	menschieth	20		10
21	bottoni tartaruga	Cigarette	22	110	37
154	galea	"	20	10	6

due: 34 64
 [N° 25855]
 busto
 Roma 964

Majas första inköp till Blå Boden hos juveleraren och konsthandlaren E. Tombini i Rom.



Blå Bodens första reklamkort. Det användes också som annons i HD 5 dec. 1921.

blått tygstycke över mitt ateljéfönster." Hon skickar också hem till systrarna i Råå stora klasar av Roms nyutslagna blåregn så att "Ni inte bara skall få se färgen utan också uppleva doften därav." Den "Blå Blomman För Dagen" som hon ser på grannens terrass erinrar henne om barndomen när hon ofta stod på en pall vid Södregårds köksfönster och beundrande tittade ut över en hel rabatt full av sådana. "Alltsedan dess har det varit min älsklingsblomma" berättar hon för systrarna.

De i sin tur replikerar - i mycket återhållsammare ordalag - med sina barndoms-

minnen av Råådalens himmelsblå förgätmigej eller berättar om de långskaftade blå violerna som de där brukade plocka till sin mor. Och så avslutar de breven med att beskriva sina sommarpromenader vid Sundets blåa böljor.

Så man kan förstå att de fyra systrarna ganska snart enades om namnet Blå Boden.

Första tiden

Den 5 december 1921 slår affären upp portarna och samma eftermiddag kommer den första kunden och köper ett vitt korallhalsband berättar Sofia i brev till Maja.

Affärerna gick litet knackigt i början, eller trögt som Sofia säger. Första kvartalet sålde systerrarna för sammanlagt 373 kronor. Med de få procent som de lade på varorna blev vinsten inte stor, och när tull och frakt var betalda blev det inte mycket över att leva på för tre personer (det var på den tiden då en arbetare hade ca 3000 kronor i lön om året). Maja hade ju hela tiden sin lön från stadshusverksamheten

och var försörjd.

Inte många kunder hittade till boden första tiden så Maja försökte skaffa dem kunder i sin bekantskapskrets i Stockholm. Hon hade ett litet varulager nära sin lägenhet. Sofia skriver i början av 1922: "Tack för att Du skaffar oss dessa beställningar. Det är för närvarande vår enda inkomst."

Även brodern Johan engagerade sig för systrarna. Han hade kontakt med en juvelerare i Ängelholm som beställde ett stort antal små guldkedjor där systrarna tjänade ett par kronor på varje kedja.

Den första stora kunden

Doktor Bergman från Malmö var en av de första stora kunderna. Hans villa som uppfördes där skulle vara färdig i mitten av 1923. Hans syster fröken Bergman hade fått i uppdrag att hjälpa till med inredningen och hon kom ofta själv körande i sin bil för att välja tyger till gardiner och möbler. Alma, Sofia och Mathilda var själva osäkra på allt från början. De sökte hela tiden råd och stöd hos Maja från Stockholm.

"I förrgår hämtade fröken Bergman alla våra prover på siden och batik för att visa dem för sin bror. De reflekterade på linne-brocaden med spolineradt blommönster i ylle. Hon bad mig fråga Dig om det skulle vara vackert att ha möbler i grått till detta tyg eller om det är vackrare till vit möbel. Möblen är gustaviansk." Eller: "Anser Du att Orreforsglasen som alla talar om nu är vackrare än de italienska som vi har att sälja här? Du förstår ju sådant bäst."

Trots doktor Bergman och hans stora beställningar gick ekonomin inte ihop. Stjärnlyktan och träljuskronan som han köpte gav visserligen ett rejält tillskott till kassan, sammanlagt 210 kronor, men han kunde ju inte ensam finansiera hela verksamheten särskilt länge. Paniken ligger på lur och i mars skriver Alma ett förtvivlat brev till Maja: "Ibland är jag så trött på alltsammans. Sofia grälar på mig hela dagarna. Hon får mer och mer fallenhet att klandra vad alla andra gör." Eller "Dockorna går dåligt men om de är beställda måste vi ju hämta

dem." Eller i nästa brev: "Några kunder har här knappt varit."

Men så småningom vänder det. I början av april berättar Alma: "I mars sålde vi för 259 kronor mot 91 i fjol och en del av de finare Rååfamiljerna har varit här och handlat." Men både Alma och Mathilda är litet rädda för Sofias dåliga humör - som ju säkert har sin orsak i ängslan - och de säger: "Låt ej Sofia veta att Du vet detta. Hon tycker inte om att vi berättar något om affärerna."

Med sommaren kommer också fler kunder. Råå är en populär sommarort, fortfarande ett pittoreskt fiskeläge men samtidigt en modern badort. Hotellet med sin vackra trädgård är fullbelagt och dessutom hittar



Maja vid tiden runt förra sekelskiftet. Ur artikel i "Hvar dag" nr 4, 1927.

Sofias förslag till prissättning av varor i början av Blå Bodens verksamhet.

Varuslag	Pris	Pris	Pris	Pris
5201 Uagn	15.30	1.60	16.90	18.00
200 1/2 p.	7.65	1.60	9.25	10.00
199	7.65	1.60	9.25	10.00
36 1/2 p.	5.10	1.60	6.70	10.00
58	11.05	1.10	12.15	18.00
57 1/2 p.	5.50	1.10	6.60	10.00
101	7.65	0.80	8.45	8.00
077	7.65	0.80	8.45	6.00
094	4.50	0.50	5.00	8.00
187 1/2 p.	13.60	3.00	16.60	15.00
263	107.00	7.00	114.00	160.00
960	12.75	1.30	14.05	18.00
098	12.75	1.30	14.05	18.00

Det vick sommet i dramben

Jeskt på 3 skepp 22254-291.5
i stället 3.90 3.90 226.4

Sofias förslag till prissättning av varor i början av Blå Bodens verksamhet.

många penningstarka brunngäster från Ramlösa vägen till affären. Där kan de köpa exklusiv italiensk keramik, italienska glasvaror och vackra sidentyger som egentligen inte finns någon annanstans i landet, allt personligt utvalt i Rom, Venedig och Milano av konstnärinnan Maja.

Hoppet vänder åter, breven andas optimism och affärerna går bättre och bättre.

Glädje och sorg sommaren 1923

På våren och försommaren 1923 lägger Maja sista handen vid sina stadshustextilier

som hon hade arbetat med i sju år och som kom att bli hennes stora livsverk. Stadshuset skall invigas på midsommarafton 1923. Möbelygerna skall på plats, de enorma sidendraperierna skall hängas. Allt övervakar hon själv och hon är fullkomligt överlupen av arbete till långt in på nätterna.

Man kan inte låta bli att le ett litet leende när systrarna skriver och ber henne om den ena tjänsten efter den andra: "Kan Du gå in på Nordiska Kompaniet och fråga vad deras korallhalsband kostar. Vi vill ju varken sälja för dyrt eller för billigt." Eller "Vill Du vara snäll och rekvirera flera överbroderade halmaskar från Milano. De vi hade är nästan slut. De avlånga är populärast, men de få helst ej vara dyrare än dem vi ha." (Till historien hör att Alma, Sofia och Mathilda inte kan ett ord italienska medan Maja nästan talar det som sitt modersmål.) "Kan Du också skriva till fröken Antinori och berätta att läderportföljerna är vackra och mycket omtyckta av kunderna. Och, snälla Maja, översätt bifogade faktura från Borghi och skicka tillbaks

den till oss men," slutar de, "överansträng Dig nu för all del inte - med stadshusarbetet"!!

Maja fick många berömmande ord för sitt arbete när Stadshuset var invigt, och familjen var glad och stolt över henne men glädjen blev kortvarig.

I slutet av sommaren drabbas familjen av en tragedi. Johans och Idas enda dotter Inga har länge varit dålig, hostat, haft feber och känt sig svag. Äldsta dottern Else hade tre år tidigare dött i tuberkulos och Johan är nu mycket orolig för Ingas hälsa men läkarna

säger att hon har luftrörskatarr och skall bli frisk igen. Hon blir bättre och får - mycket mot Johans vilja - åka med mamma Ida för att hälsa på släkten i Tyskland.

Efter någon månad där försämras hennes tillstånd och trots hjälp av Berlins främsta lungspecialister dör hon i juli nästan på dagen lika gammal som systemen Else var när hon dog.

Inte bara föräldrarna utan även fastrarna är otröstliga. De orkar överhuvudtaget inte

tänka på Blå Boden eller kunderna. Alla deras tankar går till brodern. På alla sätt försöker de hjälpa och stötta honom.

Nya Blå Boden

I slutet av 1923 lämnar Maja Sverige och flyttar till Italien och nu blir de tre övriga systrarna ensamma ansvariga för Blå Bodens skötsel här hemma.

Redan 1924 hittar vi Maja på stadig adress i Rom.



Brodern Johan, sockerbruksingenjören och systrarnas stora stöd, med sin familj, hustrun Ida och döttrarna Else och Inga.

Under sina första månader där i slutet av 1923 bodde hon i en liten fuktig ateljé nära Corson men snart hittade hon en rymligare, ljusare och gladare mittemot kyrkan S. Nicolo di Tolentino nära Piazza Barberini. (Men det blir en historia för boken om Maja.)

Det märkliga är att bland hela den enorma brevsörd som finns bevarad systrarna emellan det inte finns mer än ett enda brev från eftersommaren 1923 till slutet av 1928. Men man förstår av senare brevväxling att Maja fortfarande valde ut konstföremålen och skickade hem till systrarna.

Det var just under mitten av 1920-talet som Blå Boden började gå riktigt bra. Man behövde plötsligt större lokaler - man hade ju nu inte längre tillgång till Majas varulager i Stockholm - och man började fundera på att utöka verksamheten.

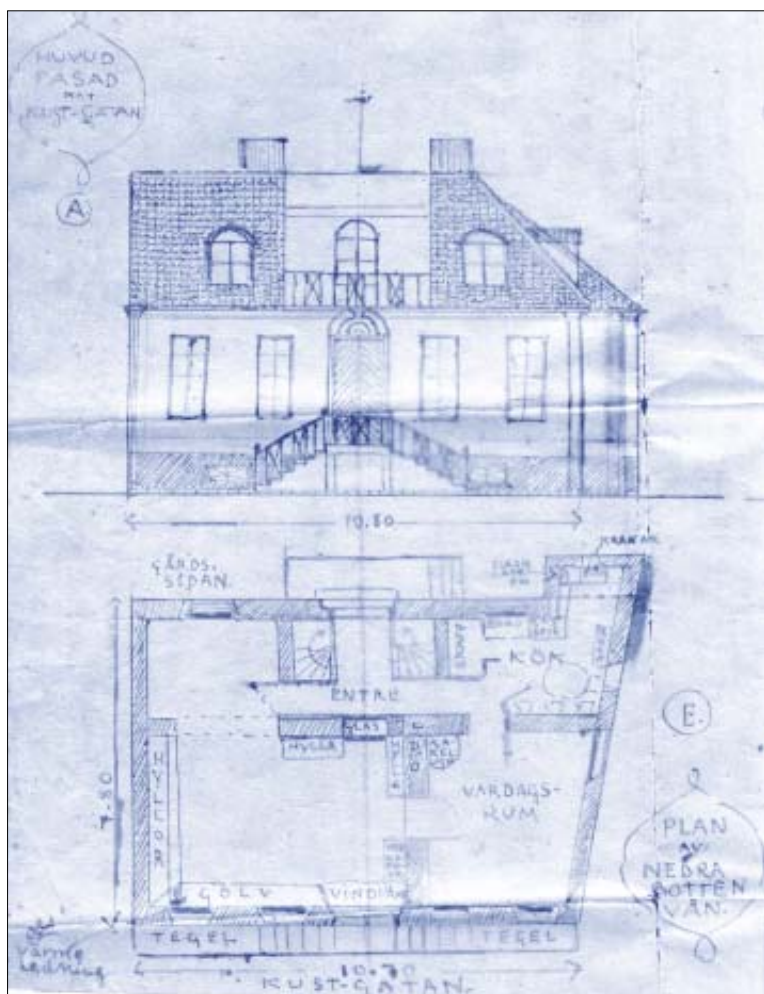
Lyckligtvis finns från de brevlösa åren en del officiella dokument och handlingar. Det finns också fortfarande

klar några Rååbor som minns systrarna och kan berätta ett och annat minne av dem och boden.

Nuvarande innehavaren av huset där Blå Bodan var inrymt 1926-1939 har i sin ägo den byggnadens hela tillkomsthistoria. Redan på eftersommaren 1925 tog brodern Johan kontakt med advokat Pape i Helsingborg och bad honom försöka hitta en tomt som lämpade sig för ett eget hus för Blå Bodans verksamhet och som dessutom kunde fungera som bostad för systrarna.

En stor obebyggd tomt ägd av fru Krook hade de gärna velat ha men hon förklarade att hon "aldrig kommer att sälja den ty det vore en guldrika värd minst 100.000 kr."

Sjökapten Magnussons hörntomt vid "Kust- och Mellangatorna" var också på tapeten men den skulle delvis användas för att utvidga Mellangatan så det blev inget av. Inte heller KFUMs tomt med "Gröna Stugan" utarrenderad till Råå vilohem ansågs lämplig. Vilohemmet skulle visserligen flyttas men byggnaden, ursprungligen avsedd för varmbadhus, var tämligen primitiv och exteriören föga tilltalande enligt Pape. Ett par andra objekt förkastades också som olämpliga för affärsverksamhet men så småningom hittade man en

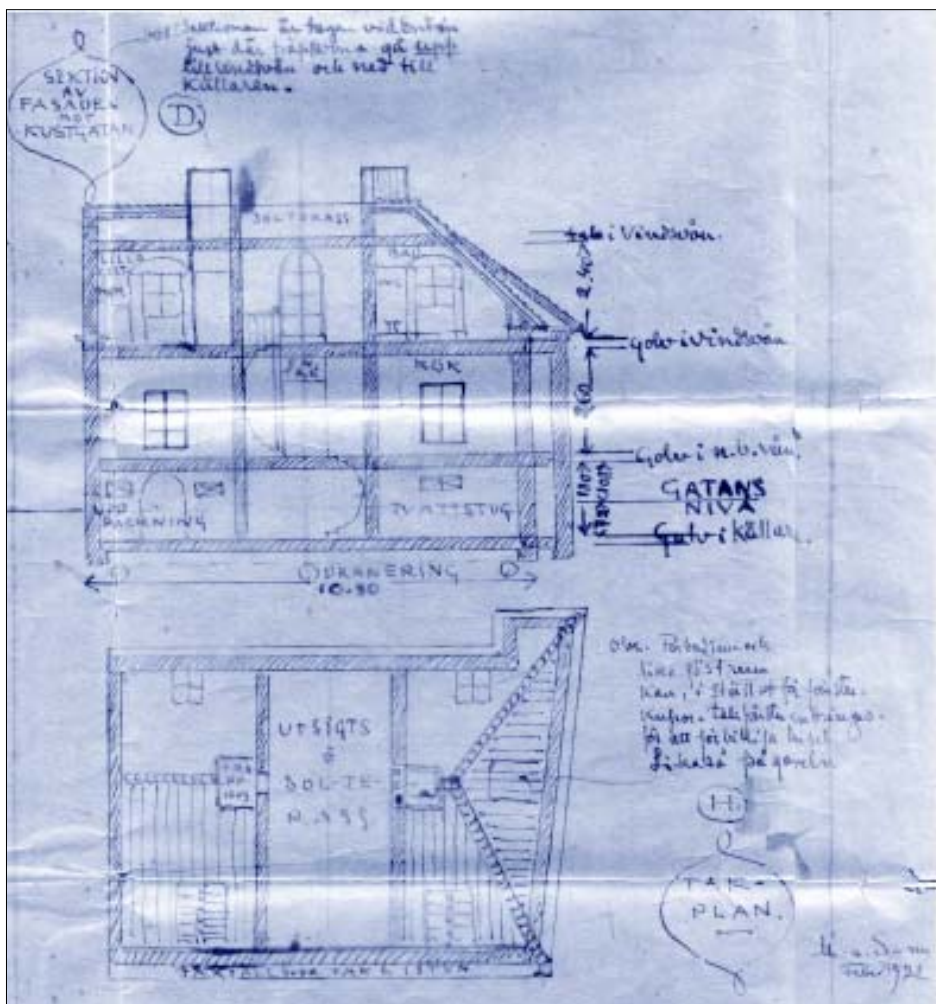


Så här ville Maja att Blå Bodan skulle se ut. Hennes egen ritning från februari 1926.

tomt i kvarteret Matrosen i hörnet av Kustgatan/Skeppargatan. Den ägdes av fiskhandlare Jöns M. Hansson och hans hustru. Den var 197 kvm stor och köpeskillingen sattes till 3000 kr. Den 24 september 1925 under-tecknade parterna köpekontraktet.

Ritningarna och finansieringen

Vi vet tyvärr ingenting om diskussionerna som föregick husritningarna. Huset är olik alla andra Rååhus. Majas vän arkitekt Östberg kom då och då på somrarna till Råå för



att hälsa på syskonen. Huset har ofta tillskrivits honom. Han har säkerligen haft många synpunkter men den slutliga ritningen är signerad i maj 1926 av arkitekt Arnold Salomon-Sörensen.

Det märkliga är att ingen någonsin har funderat på om Maja själv kan ha ritat huset. Men det är faktiskt just det hon delvis har gjort. Den första ritningen är gjord av henne och daterad redan i februari 1926. Rumsindelningen på nedervåningen är Majas. Likaså de höga Ragnar Östberg inspirerade fönstren. Trappan och dörren är förändrade från utsidan men så fort man träder innanför

tröskeln stiger man direkt in i Majas ritning. Besökaren kommer omedelbart in i Blå Bodens utställnings- och försäljningslokal och till höger ligger systrarnas vardagsrum som de ofta stängde till enbart med ett draperi.

Varför Maja inte fick sin ovanvåning med den stora sol- och utsiktsterrassen som hon tänkt sig genom hela huset från början vet vi inte. Hon älskade alltsedan ungdomens studieresor till Italien inte bara landets kultur utan också värmen och det blå Medelhavet. Påpekade någon av de mera jordnära systrarna kanske för henne att det

inte alltid var ett solglittrande Öresund utan ofta ett stormpiskat hav som de hade utanför fönstren?

Byggmästare Göran Bengtsson fick förtroendet att uppföra huset, firma P. Siversson hade hand om 'värme och sanitära anläggningar'. Det lilla balkongrummet där Maja sedan alltid bodde när hon kom hem till systrarna fick t.o.m. ett eget tvättställe. För det tillkom 34 kr på Siverssons räkning. Ett modernt badrum installerades också på övervåningen. Den nuvarande ägaren har bevarat allt pietetsfullt. Bl.a. finns husets bryggrum kvar i örört skick med den stora koppargrytan, de rejäla grovhuggna träbänkarna och murade sköljbänkarna där Alma skötte systrarnas tvätt. De hade aldrig någon hjälp till någonting utan klarade både affär och hushåll själva.

Målaremästare August Andersson hade hand om allt måleriarbete. Fönster och dörrar invändigt samt köksinredning och fotlister i kök och toalett målades i blå färgton enligt beställarens önskan. Också utvändigt skulle fönster och dörrar målas blå. Blå Boden skulle ju göra skäl för namnet!

Systrarna gjorde en sammanräkning av alla kostnader för nybygget. Allt beräknades till 35.989 kr och 39 öre. Däri ingick både stensättning i trädgården och resegille 'tillsagdt av arkitekt' skriver Sofia lite syrligt.

Systrarnas nästkusin Birger Rosentwist, som var en förmögen man, gav dem ett lån på 39.000 kr. På så sätt kunde de finansiera både tomköp och husbygge.

Redan i slutet av 1926 stod nya Blå Boden färdig och i början av 1927 var systarna inflyttade och verksamheten i full gång.

Första sommaren i det nya huset

På sensommaren 1927 besökte kung Gustaf V och kronprinsessan Louise Blå Boden - det blev sedan en årligen återkommande

tradition. Den "röda mattan" i form av en Abruzzermatta rullades ut, Rååborna ställde mangrant upp med kör och orkester och Kungssången ljöd - enligt dem som var med i inte helt samstämmiga tonarter - ut över fiskeläget. Systrarna fotograferade och ställde samman ett album som de senare skickade till Kungen på Slottet.

När Kungen i juni 1928 fyllde 70 år skickade systrarna från Blå Boden en vacker Gästbok som present till honom. Enligt tackbrevet skulle den "omedelbart tas i bruk".

I tidskriften "Hvar 8 Dag" av den 23 oktober 1927 kan vi läsa en av de få artiklar som finns om Blå Boden. Den är skriven av Ragnar Östberg. Han är i Venedig, berättar han, och där står han plötsligt till sin förvåning öga mot öga med Maja "min oändligt skickliga medarbeterska från Stadshuset". Hon har just kommit dit från Råå "för nya rov till Blå Boden." Han berättar vidare för läsarna om Alma, Sofia och Mathilda och deras "skånsk-italienska lilla casa som de byggt upp kring varorna i Råå. Man ser deras fönster i de tre kuporna på tegeltaket. I våningen inunder ligga mångtaliga skatter utbredda på väggar och i montrar i de små rummen." Han beskriver den handmålade keramiken från Florens, terracottakurkor och trädgårdsurnor, korgarbeten av flätade palmblad från Sardinien, läderarbeten, papperstui'er och portföljer med full uppsättning för hela skrivbord, lampor och ljusstakar, Muranoglas, stolar i italiensk valnöt, lätta kyrkstolar med flätade sitsar och så sidenbrokader - ack i vilka färger!" utropar han. "Lampskärmar också, i fårpergament och carmosinröd sidendamast av 'hög-tjock' kvalité. Det är icke lätt att gå vidare", fortsätter han, "men gör man det, strålar venezianska glas emot en, siden med mönster i silver, citrongult och olivgrönt mot mattviolett fond - det är mums för ögat och för ett trängande färgsinne - och mitt oppi allt, läderarbeten i guldtryck med äkta guld mot



Kronprinsessan och kungen undviker noggsamt att trampa på den utlagda Abruzzermattan. Foto ur museets arkiv.



Friken Sofia Jästhörn
Rå.

Hans Myrstedt har gjort mig
i uppdrag att till Erns fram-
från Hans tacksamhet för det
tackna albumet med fotoapa-
pir från Hans och kompani-
ens besök. Rå den 30. au-
gusti.

Stockholms Strö den 25. 9. 1927.

P. a. b.

G. Rindstedt

Valdarsgatan 24

Gustav V:s tack för fotoalbumet som systrarna skickade till honom som minne av Rååbesöket i augusti 1927.

höga smärta romerska vaxljus i violetta Muranostakar..."

Den artikeln betydde säkert mycket för omsättningen i Blå Bodens. "Hvar 8 Dag" var spridd i hela landet.

Jul och nyår 1928

Åren 1927, 1928 och 1929 var också nya Blå Bodens bästa tid.

Maja brukade ofta fira jul och nyår tillsammans med systrarna i Råå. Hon hade varit hemma på sommaren 1928. En nu gulnad lapp med hela hennes resrut Rom - Råå - inklusive tågbyte i Teckomatorp - som systrarna bevarade livet igenom vittnar om det. Men just före julen hade hon blivit sjuk och stannade därför i Rom över helgen.

Hon berättade för systrarna i ett långt



Interiörbild från Blå Boden. Sofia tv och Alma bland ligurisk keramik, lampskärm i fårpergament mm. På stolen tv en vit duk av Abruzzi-spetsar. Ur artikel i "Hvar 8 dag" nr 4, 1927. Foto Almqvist, Hälsingborg.

brev om sitt "festliga men ensamma julfirande" hur hon vandrat runt under den regniga julnatten liksom romarna från kyrka till kyrka för att se på julkrubborna eller presepierna som systrarna alltid kallade dem. Almas långa svarsbrev till nyår har enbart positiva nyheter från Blå Boden.

"Kära älskade Maja", börjar hon, "först får vi önska Dig ett gott och lyckligt nytt år med hälsa, trevnad och god inkomst. Synd att Du fick fira julafton så ensam."

Så övergår hon till att berätta om Blå Boden, "Lördagen före julafton kom dragarna hit med 7 stycken lårar med Arteskeramiken. Hela butiken var full av folk nästan hela dan. På kvällen när vi stängt vid 7-tiden gick Sofia och Mathilda meddetsamma ner i källaren och sen jag först polemrat silvret gick också jag dit, vi höllo på att packa upp till ½2 på natten men då var också

allt uppe. Det var så vackra varor och allt var så väl packat. Skönt att nästa dag var en söndag så vi riktigt fick vila ut."

Hon berättar vidare hur Johan och Ida firade jul hos dem och hur de åt en festlig julaftonsmiddag med en mycket fin anka med sviskon, äpple och lingon samt gott julöl och efteråt mandelmusslor. (Om Rååbornas ordinarie julaftonsmiddag - torsken - talas det inte ett ord hos systrarna). Taffelmusik bestod radion hela tiden, vackra julmelodier."

På annandagen, berättar Alma, gick de till högmässan i det nya församlingshemmet. Systrarna hade skänkt åtta höga vita italienska vaxljus som alla stod tända på altaret. Läsaren gläder sig å deras vägnar. Nu satt de som hedrade medborgare i kyrkbänken och kyrkoherde Sivardsson tackade dem älskvärt för gåvan.



Venetienska glas, keramik från Florens, läderplastik, handvävda bonader mm. Ur artikeln i "Hvar 8 dag".

De lyckliga åren

Så förflöt några lyckliga och relativt bekymmersfria år. Alma, som är den flitigaste brevskrivaren, berättar ofta för Maja om vackra varor som anlänt från Rom och Venedig. Hon klagar ibland över att frakt- och tullkostnader är höga, att de får se till att inte förköpa sig, att de nu har varor för långliga tider. Alla tre är fullt sysselsatta med Blå Boden och kunderna och trots allt arbete verkar de nöjda och harmoniska.

Under de goda åren berättar Alma också då och då om kunderna och handeln. Hugo Gehlin var stamkund och blev vän med systarna. Då och då tittade han in bara för att prata en stund. Dr Martha Persson-Henning

besökte ofta Blå Boden för att köpa små presenter och stadsarkitekt Hellerströms fru likaså. Dr Jerlow betäller ett par meter sidentyg till en matrumsmöbel och systrar-
na är glada över att prinsessan Ingrid varje sommar besöker dem och när hon 1935 gifter sig med kronprins Fredrik av Danmark skickar de en lysningspresent till henne.

De har också tid att skriva och berätta om de små vardagliga tingen som de gläder sig åt. Om primulorna, krokusen och hyacinterna som blommar i trädgården, om hur de den första varma vårdagen sitter i solen på trappan mot havssidan och dricker sitt eftermiddagskaffe, eller om trastfamiljen som



Porslinsurna inköpt i Blå Boden. Privat foto.

har byggt sitt bo på fönsterblecket. På sommaren lovordar de sina lavendelbuskar, som aldrig har varit så vackra eller spridit en sådan väldoft. Maja svarar ögonblickligen: "Var försiktiga med bina som kommer i så riklig mängd när lavendeln blommar."

Allt är alltså inte bara hårt arbete för de tre företagen. På söndagarna åker de ibland på små utflykter med Johan: "Här-omdagen var vi ute och åkte med Johans nya bil. Plötsligt kom den för långt ut i vägkan-ten och välte i diket. Mathilda klämdes fast

och blev medvetlös. Men Du skall inte vara ängslig! Den nye doktorn kom förbi i sin bil och hjälpte oss. Hon hade bara brutit några revben och är snart bra igen."

De hinner också följa med nyheterna i både tidningar och radio och rapporterar ofta till Maja. T.ex.: "I dag står det i tidning-
en att Christian Ericsson ramlat ner från en ställning och brutit nyckelbenet, dr Lam-berg är död och Du vet väl att Karlfeldt dog för ungefär en vecka sedan."



Detalj ur Majas textilier till krematoriet i Helsingborg. Det är samma mönster som draperierna i Stockholms stadshus, men med Stockholms stadsvapen utbytt mot en eldslåga (överst i bild). Foto förf.

Nyheter från Italien

Maja är naturligtvis den främsta nyhetsförmedlaren till Blå Bodens om vad som händer i Italien. Hon fortsätter sin textila verksamhet i sin Romateljé - komponerar bl.a. ett par mattor till svenska slott, och till Stads husets tioårsjubileum får hon i uppdrag att rita stora festdukar och servietter.

Men hon är också korrespondent för en

del tidningar och som sådan får hon följa Mussolini på hans resor. Hon får vara med om att inviga de nyanlagda städerna i Pontinska träskan, men när hon i tre brev efter varandra på sammanlagt nästan hundra sidor berättar om fascismens framväxt och om allt som Mussolini gör för att folket skall få det bättre svarar Alma kortfattat med hälsning från Blå Bodens tre systrar: "Snälla

Maja skriv inte om politik. Sofia tycker inte om det."

Depressionen och nya sorger

På sommaren 1930 hade Sofia blivit allvarligt sjuk. Vad som var fel får man av breven egentligen aldrig riktigt veta, men tillståndet blev kritiskt och doktorn ville att hon skulle underkasta sig en operation. Det opponerade hon sig själv bestämt emot, den f.d. sjuksköterskan. Hon låg till sängs i flera månader. Doktorn kom på besök många gånger i veckan men i övrigt skötte Alma och Mathilda själva både henne och affären. Sofia var den som hela tiden tidigare hade haft hand om Blå Bodens ekonomi och när hon blev bättre fram på höstkanten var de båda andra systrarna ganska uttröttade.

I slutet av november skriver Maja: "Underbart att höra att Sofia äntligen är bättre. Ta' det bara långsamt, långsamt! Måtte det ej komma för mycket kunder så att Ni får lugn och ro när Ni arbetar!"

Det är nog enda gången som systrarna önskar att kunderna skall hålla sig borta.

Depressionen med åtföljande minskad köpkraft slår nämligen nu hårt mot Blå Bodens.

Syskonen drabbas dessutom än en gång av en stor personlig sorg. En dag på våren 1931 dimper ett brev från en okänd ner i Blå Bodens brevlåda. I brevet står att brodern Gustaf har avlidit. Han hade fått en hjärntumör och efter en kort tids sjukdom hade han dött. Efter brodern Lars' död levde han ensam på sin lilla farm i Minnesota. En gång hade han "fattat tycke" som Mathilda sade. Men det blev aldrig något av. Nu var de fem syskonen hans arvingar. Men de fick aldrig skörda frukterna av hans mödor. Han hade före sin död fått ett lån av grannen för att utvidga sin farm och denne övertog helt enkelt både byggnad, mark och djur. Mer än tjugo år efter Gustafs död höll de då kvarlevande syskonen fortfarande på att försöka

reda ut affärerna. De ansåg att övertagandet hade skett på ett ohederligt sätt.

Systrarna hade under många år hoppats att Gustaf när han blev äldre skulle tröttna på Amerika och lämna sin farm för att flytta hem till dem i Blå Boden. Sofia som inte hade hämtat sig ordentligt efter sin svåra sjukdom när de fick dödsbudet låter oerhört pessimistisk: "Man har ingenting längre att hoppas på och längta efter. Affären är alldeles stilla. Man kan väl nästan säga att det är slut med den. Men ingenting gör en något sedan denna stora sorg. Det är bara att leva vidare och vara glad och tacksam för luft sol hav och blommor och att man ännu så länge har mat och tak över huvudet."

Orosmolnen hopar sig

De första fem åren av 1930-talet var en svår tid för boden. Maja klagar ofta över att systrarna inte längre berättar mycket om affärerna. Det finns inte mycket att berätta svarar de: "Det är dåligt med kunder. Vi hade alldeles slut på pengarna i går morse. Blott 2kr kvar. Vororädda att behöva ta på banken till de dagliga kostnaderna. Då hade ingen varit här på en hel vecka. Några var här då och såg på bröllopspresenter men vem vet om det blir något av." "Tråkigt att Ni har så litet folk," säger Maja och föreslår "byt ut sakerna som står uppe i affären mot dem i källaren och sätt in en stor synlig annons i tidningen: 'Blå Bodens nya varor'. De är ju nya för publiken! Man måste ju ta till de affärsmetoder som står till buds."

Samtidigt sänder bror Johan ett vädjande kort till Rom. "Snälla Maja kom hem till systrarna och ta hand om Boden då skulle den säkert gå bra igen!"

Men där är Maja obevlig. Somrarna och jularna vill hon gärna tillbringa hos systrarna på Råå men i övrigt är Rom hennes hem.

Däremot gör hon sig mycken möda med att fara runt till Blå Bodens varuleverantö-

rer i Rom - av vilka flera är kända välrenommerade antikhandlare - för att förklara att man nu i Sverige måste betala liran med 50% mer än för bara några månader sedan. Blå Boden kan just nu inte betala räkningarna utan att det skulle bli ren förlust. Systrarna har varit bra kunder i många år. Alla förklarar sig villiga att vänta på betalningen till tiderna blir bättre. Somliga sänkert.o.m. rejält priserna på det som systrarna har i lager.

Breven från sommaren 1931 berättar att alla på Råå nu rustar sig för att ta emot badgäster. Systrarna skulle sätta in en annons i 'Föreningen Råå Havsbads' turistbroschyr. Den hoppades de mycket på. Den skulle tryckas i femtusen exemplar. Men de 25 kr som de skulle betala för den hade de helt enkelt inte. "Men," säger Alma, "är det inte underligt hur händelserna länkar sig, nästa dag kom en check från dr H. på de 28 kr han var skyldig oss och en stund senare kom en herre och köpte siden för 25 kr och i går fick vi sålt en liten skär glasask med en delfin på locket till 10 kr, så nu ha vi 30 kr över igen men på måndag skall vi betala telefonkvartalet 22 kr och nu om en stund skall jag gå och betala skatten." Och visst fanns det en och annan ljuspunkt: "I går kom två damer och två herrar från Kristianstad. De köpte den stora blå soppterrinen som vi hade haft i flera år till 70 kr. Där ser vi åter att man får ej misströsta!"

Alla syskonen hade alltid en stor omtanke om varandra. Maja skickade ständigt små italienska läckerheter hem till syskonen - honungskaramellerna var speciellt uppskattade - och till födelsedagar och namnsdagar kom små paket: mjuka halsdukar, varma underkläder av finaste italienska qualité - eller en slant till vin. Hon förmanade dem ofta: "drick inte mjölk köp i stället en ½flaska cognac eller en flaska vin. Det är nyttigare för hälsan." Om Maja saknade pengar till hyran i Rom kom det alltid en liten slant från

någon av Blå Bodens tre systrar.

När tiderna är som allra sämst och Blå Boden och dess invånare nätt och jämnt kan överleva drömmer Maja helt orealistiskt: "Ack om Ni kunde komma hit till våren. Morgnar kan vi äta här uppe hos mig. Ute kan vi dela portionerna till middagen då man får så stora. April när det är dödtid vore nog lättast för Er att stänga affären 14 da'r - 3 veckor. Oh! Vad det vore livadt!"

Systrarna blir helt enkelt arga på henne och svarar: "Skriv inte sådana dumheter. Du vet ju att det är en omöjlighet." Och det skulle också dröja många år innan någon av systrarna fick se Rom.

De svåra åren

1932 blev ett besvärligt år för alla systrarna. Maja som ju hade fått i uppdrag att rita dukarna till Stadshusets 10-års jubileum hade brutit armen och kunde inte göra några mönsterkompositioner annat än i tankarna. Ragnar Östberg förklarade att om man så skulle vänta tills hon lärde sig rita med vänster hand var det hon som skulle rita dukarna. Men inkomsterna var obefintliga. Hon hade inte ens pengar till mat. På den lilla kvartersrestaurangen Da Righetto (som Maja ständigt kallar Righetts), där hon alltid brukade inta sina dagliga måltider fick hon äta på krita. Hon fick så småningom en 'handsträckning', som hon säger, av syskonen och efter några månader kunde hon börja arbeta igen.

På våren 1933 är handeln i Blå Boden så dålig att Sofia berättar att systrarna funderar på att lämna alltsammans. "Ja visst är tiderna dåliga" svarar Maja, "men man får ge sig till tåls. Man kan ju omöjligt rymma ut butiken. Det är ju den enda inkomstkällan. Här säger man att eländet delas lika av alla. Man får inte vara generad om pengarna inte räcker."

Det har nu också gått några år när Blå Boden inte har fått några sommar- eller julbesök av Maja. Hon har helt enkelt inte

haft råd att besöka dem. Men sommaren 1935 tillbringas hon i Råå. Ragnar Östberg besöker än en gång Blå Boden och skriver i sitt tackbrev till Maja: "Från min resa till Skåne lyser ännu den italienska lunchen hos Er 4 i Råå som en ljuspunkt som jag inte glömmer. Dina systrar är verkligen små förtjusande älskvärda varelser." Han gör också stora inköp hos Blå Boden. En grön théservis bl.a. som hustru Carin skall få i födelsedagspresent. Och även tolv vinglas har han med sig hem i bagaget.

Omsättningen har nu igen börjat öka en aning. Gymnastikdirektör Thulin från Lund som alltid har varit en god kund gör stora inköp bl.a. trädgårdsurnor till sitt hem, och kronprinsessan kommer trofast varje sommar.

IBrev från Rom hoppas Maja innerligt att Ni haft litet kunder. "Även om man inte bryr sig om det jordiska kan man ju ej leva på luft

och sedan handelsavtalet nu är klart är det ju populärt med italienska varor igen. Alla vill ha dem så då borde ju Blå Boden bli på modet igen."

Och någon enstaka gång kommer en glad nyhet: "Förra veckan hade vi märkvärdigt god handel. Hugo Gehlin köpte de små läderböckerna. Sofi hade satt alla till 10 kr. Fru Holmer handlade en del. Fru Graf betalade de 35 kr hon var skyldig. Örhängena utskurna i lava fick vi 22 kr för och glasstarkarna med svanar och fågel Fenix eller vad den skulle föreställa. Tillhoppa blev det 156 kr."

Nya sorger

Men nu kommer sorgerna och bedrövelserna slag i slag. Den ende kvarvarande brodern Johan blir svårt sjuk och efter ett år dör han. Med honom hade systrarna kunnat prata om sina bekymmer och glädjeämnen.



Från Risebergagården flyttade Emma Rosentwist till Blå Boden när maken Birger var död.



Huset på Kaptensgatan 5 dit systrarna flyttade hösten 1939. Blå Bodens kvarvarande varor förvarades då på vinden. Privat foto.

Han hälsade ofta på dem i Blå Boden och försökte hålla modet uppe på dem under de svåra åren. Nu hade de ingen i sin närhet att vända sig till.

Nästa olycka kommer ett år senare, när nästkusinen Birger Rosentwist avlider. Då inträder en helt ny fas i systrarnas liv. Först då förstår man av breven att det faktiskt i praktiken var Birger som ägde huset. Han hade ju lånat dem varenda krona till husbygget och det lånet hade de aldrig kunnat lösa. "Vi äger ju endast huset 'proforma'" skriver Sofia. Röntan på lånet skulle anses som hyra för affären. Birger och hans hustru Emma bodde själva på Risebergagården, men Emma ville inte bo kvar där ensam efter mannens död. Alma, Sofia och Mathilda måste på hösten 1939 lämna Blå Boden och

Emma drog med buller och bång in med hushållerska och vinkällare.

Systrarna flyttar in i två små rum och kök i ena halvan av Kaptensgatan 5 som ägdes av Missionshuset. Blå Bodens varor lagras på den kalla vinden. En och annan kund hittar också dit i början men så småningom blir de vackra keramikföremålen enbart dammsamlare. Ledsnast över att det var slut med Boden var Maja. Hon föreslår att de skall fortsätta affären, det gäller bara att hitta en ny lämplig lokal. Sofia, som snart är 75 år är trött och blir oerhört upprörd över förslaget: "Då du var hemma i somras sade jag ju tydligt ifrån att jag ville ha slut på affären så fort som möjligt och jag trodde du förstod att jag aldrig tänker fortsätta den i annan lägenhet. Vill du själv ha den får du de

återstående varorna då vi flytta härifrån men då måste du ju bestämma dig för att själv stanna hemma och sköta den." Men lämna Rom för gott kunde Maja aldrig tänka sig.

Man kan naturligtvis bara spekulera över varför Blå Boden aldrig hämtade sig riktigt efter nergången i början av 1930-talet. Många av kunderna - förstår man av breven - förlorade mycket pengar på Kreugerkraschen. Närtiderna blev bättre hade en ny era brutit in. Då prioriterade man inte längre inköp av italienska guldornerade urnor. Efter Stockholmsutställningens funktionalistiska genombrott ändrades smaken. Tiden gick helt enkelt ifrån Blå Boden.

Men nu måste vi lämna systrarna. Mycket skulle kunna berättas ännu om hur de klarade krigsårens kalla vintrar utan vatten och utan toalett, hur det var nästan omöjligt för dem under kriget att via brev hålla kon-

takten med Maja, hur dr Delin när de alla låg svårt sjuka ville att de skulle flyttas till Bergalidens ålderdomshem (men Sofia och jag höll honom stängin säger Mathilda belåtet), hur upprörda de var den gången prins Wilhelm en morgon oväntat kom på besök och grannfrun visade in honom köksvägen innan de ens var klädda, eller hur Mathilda efter Almas och Sofias död flyttade till Maja i Rom. Men då skulle denna lilla skrift svälla ut till en tjock bok.

Alma dog 1945, Sofia 1946, Mathilda 1960. Maja levde längst. I oktober 1961 på återresa till Rom efter sommarbesök i Råå föll hon vid tågbyte i Hamburg, bröt lårbenshalsen och fördes till sjukhus där hon dog efter ett par dagar, 93 år gammal.

Åsa Rausing-Roos



Systrarnas gravsten på Bårslövs kyrkogård. Foto förf.

Havsresan – ett arrangemang för havsmiljön

Hur skall vi kunna bevara havet för att få glädje och nytta av det även i framtiden? Hur ser det ut under den yta som så många färdas över? Håller fisken på att ta slut i våra hav? Detta var några frågor som berördes då Havsresan, som arrangerades av Lunds tekniska högskola i samarbete med Skånes kustkommuner, besökte Helsingborg den 17 juli.

Forskningsfartyget Ocean Surveyor från Sveriges geologiska undersökning med sin avancerade utrustning visades för allmänheten vid Helsingörskajen. Det blåste dock tyvärr för hårt från fel riktning för att de guidade turerna med Helsingborgs eget forskningsfartyg Sabella skulle bli njutbara. För de många intresserade som hade mött upp anordnas istället kompensations-turer vid ett senare tillfälle.

Inne på Dunkers kulturhus pågick många aktiviteter under hela dagen som lockade flera hundra besökare. Elever från Campus Helsingborgs marinbiologiutbildning visade större djur och växter från Öresund i akvarier och små djur under mikroskop. Utställningar om Knähakens marina reservat, det lokala miljötillståndet och de grunda bottenarna utanför Helsingborg samt översiktsplaneringen visades av Miljökontoret och Stadsbyggnadskontoret.

Marinarkeologen Jan Öjjeberg från Malmö kulturmiljö höll ett föredrag med titeln: "Frågan arkeolog om havet". Många blev förvånade hur mycket historia som döljer sig i de många vraken på Öresunds botten. Peter Jonsson från Lunds tekniska högskola berättade om: "Marin teknik i teori och praktik". Utvecklingen har verkligen gått snabbt framåt och precisionen har ökat på ett nästan otroligt sätt när det gäller undersökningsmetoder och positionering. Professor emeritus Hans Ackefors, som höll

nästa föredrag, är en verklig veteran som verkat både i Östersjön och i Västerhavet. Det är visserligen sant att många fiskbestånd är hårt trängda av överfiskning men det finns hopp om att de kan hämta sig om vi börjar utnyttja dom på ett mera sansat sätt. Undertecknad berättade om "konstiga och mindre konstiga djur i Knähakens marina reservat". Det var nog inte så många som kände till att "Öresunds djuret" är ett litet kräftdjur som lever inuti en sjöborre i reservatet som motsvarar 2001 fotbollsplaner av Olympias storlek.

Dagen avslutades med en debatt under temat "Öresund om tio år – avlopp, akvarium eller mitt emellan? I debatten deltog miljönämndens ordförande Gunilla Stjernfeldt och vice ordförande Lars Thunberg, P O Jansson VD för Helsingborgs hamn, Bengt Persson vice ordförande för LRF i Skåne, Ingemar Cato, Sveriges geologiska undersökning och Kjell Grip, Naturvårdsverket. Hans Ackefors var moderator. Trots att deltagarna har mycket olika bakgrund fanns en genomgående samsyn när det gäller problemen och möjligheterna vilket inger förhoppningar för den framtida havsmiljön. De problem som finns med miljögifter, övergödning och utfiskning beror ofta på okunskap. Nästa generation kommer förhoppningsvis att värdera havet på rätt sätt och inte göra om misstaget.

Peter Göransson



Knähaken - "Öresunds korallrev"

Rättelse

I förra numret av Museitidningen skrev Nils Pålsson om affärerna runt hamnen. Dessvärre var Tryckfelsnisse framme på ett par ställen.

Nr 9, Edsbergs Elektriska, låg på Patrullgatan 2 och inte på Varvsgatan.

Nr 10, Oscar R. Jönssons Charkuteriaffär, låg på Varvsgatan 3 och inte mitt ute på gröningen... Slutligen hette smeden (nr 31) Edvin Jönsson och inget annat.

Red.

Museet stänger för renovering

Från och med den 29 september är museet stängt för renovering och ombyggnad. Museet öppnar åter den 1 maj 2006.

Årsmötet 2006 äger rum tisdagen den 21 mars 2006.



FöreningsSparbanken stöder



MUSEITIDNINGEN

Redaktör:

Åsa Rausing-Roos
Näckrosgratan 2
25271 Råå
Tel 042-26 03 34

Layout och redigering:

Cal Åström
I redaktionen:
Marianne Wittgren
Ragnar Thornberg

Höstmötet

äger rum i Raus Församlingsgård

Torsdagen den 20 oktober kl 19.00

"Sjöräddning i stort och smått"

Rolf Westerström, vd för Sjöräddningen, och Göran Öberg, upp-
syningsman på Råå sjöräddningsstation, berättar och visar film.
Kaffeservering.



Rescue "Ulla-Karin" på väg ut på uppdrag. Foto RS Råå.

RÅÅ MUSEUM FÖR FISKE OCH SJÖFART, grundat 1933

Hamnplan, 252 70 Råå, tel 042-26 11 31, postgiro 64 48 36-9

Email: info@raamuseum.se Web: www.raamuseum.se